

Motion till riksdagen 2025/26:1670

av John E Weinerhall (M)

Överklagandeprocesser

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en reformering av överklagandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en kringskärning av sakägarskap och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till tidsfrister och tidsgaranti vid överklagandeprocesser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till begränsningar av möjligheten att överklaga och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För Sveriges utveckling är det helt avgörande att företag vill etablera sig och expandera här. Såväl svenska som utländska företag bidrar med tillväxt, jobb och utveckling i hela landet. Därför är det viktigt med ett gott företagsklimat utan för mycket regelkrångel och utdragna juridiska processer. Ett exempel på något som ofta ställer till det vid företagsetableringar är långsamma och utdragna bygg- och planprocesser, som kraftigt behöver förenklas och bli mindre tidskrävande.

För det första krävs en ordentlig reformering av plan- och bygglagen (PBL) för att kunna tillse snabbare planprocesser. Idag ställs alltför detaljerade krav när en ny detaljplan ska tas fram. Därför borde översiktsplaneringen stärkas och detaljplanekravet begränsas. Om en detaljplan redan finns borde bygglov normalt kunna beviljas utan att antaga en ny detaljplan. Förändringar för en snabbare planprocess och att tillse att lagstiftningen inte missbrukas för att bromsa byggtakten måste därför till. Dessutom är det viktigt att PBL inte lämnar för stora tolkningsutrymmen, så att vi får en likvärdighet i tillämpningen över hela landet.

För det andra måste sakägarskapet kringskäras. Idag tillfaller rätten att överklaga alldeles för vida kretsar. En rimlig begränsning vore att angränsande fastighetsägare endast vore att betrakta som det om man har en direkt angränsande fastighet. Vidare borde inte intresseorganisationer kunna vara sakägare och borde bara kunna innefatta dem som direkt påverkas av den tilltänkta byggnationen.

För det tredje måste domstolsprocessernas tidsomfattning kortas ned och överklagandemöjligheterna begränsas, bland annat i form av antalet instanser som det kan överklagas till. Tidsfristerna för överklaganden borde kraftigt begränsas och en tidsgaranti för att avhandla överklagandeprocesser införas. Idag är det väldigt få överklaganden som leder till ett upphävande. Av 1 800 antagna detaljplaner i hela landet åren 2022–2023 upphävdes eller ändrades enbart sex stycken av Mark- och miljööverdomstolen 2024, alltså endast 0,3 procent. Ett steg mot att begränsa överklagandemöjligheterna togs när man tog bort länsstyrelserna som första instans år 2016. Antalet instanser bör ytterligare minskas till två genom att ta bort exempelvis Högsta domstolens möjlighet att överpröva Mark- och miljööverdomstolens beslut. Ytterligare en åtgärd för att minska okynnesöverklagandet vore att avgiftsbelägga överklaganden. Då skulle färre överklaga om de inte trodde sig ha goda skäl att misstänka att de skulle vinna ett överklagande. Dessutom bör den som överklagar få stå för rättegångskostnaderna i det fall man förlorar målet. Ännu en åtgärd som hade kunnat ge snabbare byggprocesser är en begränsning av möjligheten att överklaga bygglov utifall att inga nya omständigheter framkommit sedan överklagan av detaljplan.

John E Weinerhall (M)